

چاره‌نووسی نهوتی کوردستان له نیوان به‌غدا و کۆمپانیا نیوده‌وله‌تییه‌کان

09-07-2023

نووسه‌ره‌کان

مه‌حموود بابان

کورتە : قوڤناخی ئیستا و داهاتوو بو ههریمی کوردستان له‌رووی پیشه‌سازی نه‌وته‌وه سه‌خته، به‌لام له‌وانه‌یه ئه‌وه‌ی ئیستا به‌سه‌ر ئه‌م که‌رت‌ه‌دا دیت، له‌روژانی داهاتوودا گازی‌ش بگرت‌ه‌وه، چونکه هه‌نگاه‌کانی به‌غدا و به‌تایبه‌تیش ده‌سه‌لات‌دارانی چوارچۆه‌ی هاوئا‌هه‌نگی به‌ره‌و ناوه‌ندیکردنی سامان و ده‌سه‌لات و په‌یوه‌ندییه‌کان له‌ عێراق هه‌نگاو ده‌نن، هه‌ربۆیه‌ش ده‌لین عێراق ئازاده له‌ مامه‌له‌کردن به‌ پاره‌که‌یه‌وه و له‌ کویدا پێویستی کرد بو به‌رژه‌وه‌ندی و لات خه‌رجی بکات، پێویسته به‌ شیوه‌ی ناوه‌ندی مامه‌له‌ له‌گه‌ڵ بریار و په‌یوه‌ندییه نیوده‌وله‌تییه‌کان بکریت، وه‌کو له‌دوایین به‌یاننامه‌ی کۆبوونه‌وه‌یاندا ئاماژه‌یان بو کردووه.

ئەم ھەنگاۋانەي ئىستانىش كۇمپانىا نەۋتېيەكان دەيگرنەبەر، جگە لەم كارىگەرپانەي ئىستا بگرە كارىگەرى گەورەي لەسەر ئەگەرى دووبارە دەستپىكىردنەۋە بە بەرھەمھىنانى نەۋت ھەيە، چۈنكە ھەموو پىشەسازىيەكە بەرەۋ ئەۋە دەبەن بە كەمترىن كارمەندەۋە كارەكان راپەرپىنن و نەۋت بۇ نىۋخۇ بەرھەمبھىنن بۇ ئەۋەي ھىچ نەبىت بتوانن بەردەۋام بن.

كۆتايى

قۇناخى ئىستا و داھاتوو بۇ ھەرىمى كوردستان لەرووى پىشەسازى نەۋتەۋە سەختە، بەلام لەۋانەيە ئەۋەي ئىستا بەسەر ئەم كەرتەدا دىت، لەرۇۋانى داھاتوودا گازىش بگرىتەۋە، چۈنكە ھەنگاۋەكانى بەغدا و بەتايبەتېش [دەسەلتادارانى چوارچىۋەي ھاۋناھەنگى](#) بەرەۋ ناۋەندىكىردنى سامان و دەسەلت و پەيۋەندىيەكان لە عىراق ھەنگاۋ دەننن، ھەربۇيەش دەلنن عىراق نازادە لە مامەلەكىردن بە پارەكەپەۋە و لە كوئىدا پىۋىستى كىرد بۇ بەررۇۋەندىيە ۋىلات خەرجى بگات، پىۋىستە بە شىۋەي ناۋەندى مامەلە لەگەل بىرپار و پەيۋەندىيە نىۋدەۋەلەتېيەكان بگرىت، ۋەكو لەدوايىن بەياننامەي كۇبۋونەۋەياندا ئاماژەيان بۇ كىردوۋە.

ھەنگاۋى بەغدا بە ئاراستەيەي دەستپىنەكىردنەۋە و ھەناردەنەكىردنەۋەي نەۋت لەكاتىكىدايە كە پىشتر تەنيا زانىنى ژمارەكان ياخود رادەستكىردنى نەۋتەكە بەس بوو بۇ ئەۋەي ھەناردە بگات، بەلام ئىستا وردەكارىيەكانى ھەلكۇلنن، چاككىردنەۋە و پەرەپىدانى بىرە نەۋتېيەكانى لە رابردوودا دەۋىت، لەكاتىكىدا ھىچ برە پارەيەك بۇ گەرانى نۆي، ھەلكۇلنن بىرى نۆي و چاككىردنى بىرى نەۋتى و پەرەپىدان لە بودجە سى سالىيەكەدا بۇ ھەرىمى كوردستان تەرخان نەكىردوۋە و، ئەۋ برەشى بۇ تىچوۋى بەرھەمھىنان و ھەناردەكىردنى نەۋتى ھەرىمى كوردستان داناۋە ناكاتە بەك لەسەر كۇي تىچوۋەكەي.

ھەنگاۋى كۇمپانىا نىۋدەۋەلەتېيەكانى نەۋت بە ئاراستەيەي دەركىردنى كارى دەستى نىۋخۇيى و ھەلۋەشانەۋەي گرىبەستى كۇمپانىا خزمەتگوزارىيەكان و دەستكىردن بە بەرھەمھىنانى نەۋت بە كەمترىن ھىزى كار بۇ پاراستنى دەستكەۋتنى كەمترىن داھاتى مانگانە بۇ مانەۋەيان لە بازارەكەدا. ھەروەھا، بەردەۋامبوۋنى دۇخى لەمشىۋەيە زىانىكى گەورە لە ژىنگەي ۋەبەرھىنانى بىانى لە ھەرىمى كوردستان و عىراقىش دەدات و كار دەكاتە سەر كاركىردنى كۇمپانىا بىانىيەكانى دىكەش لە سىكتەرە جىاۋازەكاندا.

ھەروەھا، بەپىي [بەلگە فەرمىيەكان](#) يەكىك لەۋ ۋەزارەتانە و بگرە تاكە ۋەزارەتېش لەدواي روۋخانى رزىمى پىشوو كەۋا ھىزى ئەمىرىكا و ھاۋپەيمانان پارىزگارىيان لىكىرد و نەيان ھىشت مىللەت تالانكارى بگات ۋەزارەتى نەۋتى عىراق، ھەربۇيەش لىزەدا ئەۋ پىرسىارە دىتە ئاراۋە، ئايا بۇچى ئەمىرىكا و ھاۋپەيمانەكانى رىگە ناگرن لەنىۋچوۋنى پىشەسازى نەۋت و بەرھەمھىنانى نىۋ مىليۇن بەرمىل نەۋتى رۇۋانەي ھەرىمى كوردستان؟

لە كۆتايىدا، [بازارپى نەۋت](#) گەورەترە لە 10 بازارپى كانزاي سەرەكى لەرووى بەھاي بەرھەمھىنانەۋە ۋەك (ئالتون، ئاسن، مس، ئەلەمنىوم)، كە لە 2022دا بەتەنيا 2 تىرلۇن دۇلار تىپەپاندوۋە، ئىستا شەرى نىۋان بەرھەمھىنەران و بەكارھىنەرانى نەۋت بەشىۋەيەكە كە كارىگەرى تەۋاۋى لەسەر نەخشەي داھاتوۋى وزە دەبىت، ھەربۇيەش ھەرىمى كوردستان دەتوانىت بەشىك بىت لە نەخشەي وزەي داھاتوو ئەگەر نەبىتە چىرۇكى لە ھىچەۋە بۇ ھىچ.